

TEMPS-ERA TEMPS

El canal maleit

L'EBRE de la setmana passada publica un ampli reportatge sobre el canal anomenat Xerta-riu Sénia. Sembla que la Generalitat, promotora de l'obra, té clar que el projecte no tirarà endavant si no augmenta el nombre de pàgesos adherits als nous regadius, que actualment ben just supera el vint per cent del total. Això quan ja s'hi han invertit més de cent milions d'euros i l'aqüeducte s'atura a 18 quilòmetres d'Ulldecona, el punt final.

Josep Bayarri Raga

La desgràcia de les Terres de l'Ebre és que els projectes mai no s'acaben de fer realitat del tot. Si es llegeix la premsa de fa trenta i quaranta anys, hi trobem els mateixos titulars que actualment: el monument del riu, l'oposició al transvasament, la vegueria que no arriba, la navegació per l'Ebre, els trens insuficients, les carreteres inadequades... i el canal Xerta-riu Sénia.

La història del que avui s'anomena canal Xerta-riu Sénia –abans, canal Francisco Franco i, en els seus orígens, aqüeducte Xerta-Càlig– comença en els anys de la República, quan, sent ministre d'Obres Públiques Indalecio Prieto, s'elaborà l'esquema general d'aprofitaments hidràulics a Espanya incloent l'aportació d'aigües de l'Ebre al llevant peninsular. El tema quedà relegat per les urgències de la postguerra fins a la dècada dels 60, quan, després d'uns

anys de sequera, va tornar a sorgir amb força la proposta de transvasaments entre l'Ebre, el Mijares, el Túria i el Xúquer per atendre la petició de cabals a l'horta de València. L'estudi incloïa dos obres: un primer canal entre l'embassament a construir al barranc de l'Infern, sobre l'assut de Xerta, i el municipi de Càlig i un segon aqüeducte, a cota superior, fins a la plana de Castelló. L'avantprojecte de canal entre Xerta i Càlig va fer-se públic el 1969 i contemplava el transvasament de 180 hm³/any, uns 6 m³/seg, amb un aqüeducte a cel obert de 72 quilòmetres (49 al Baix Ebre i Montsià i 23 al Baix Maestrat). Després d'algunes correccions –com la incorporació de regs als 17 quilòmetres inicials– que no preveia el projecte, aquest va ser aprovat pel consell de ministres el 1972 amb un sostre de 22.000 hectàrees de regadiu.

Les obres es van realitzar a intervals entre el 1972 i el 1976, amb algunes

aturades per raons pressupostàries. A mitjans del 1975, atenent a les necessitats d'aigua per alimentar la IV Planta Siderúrgica Integral que s'estava construint a Sagunt i davant l'oposició dels regants de la plana de Castelló a que s'utilitzessin cabals del Millars, es planteja que el Xerta-Càlig, ja canal Francisco Franco, es perllongués fins a un embassament a construir a Alcalà de Xivert i, des d'allí, amb canonada tancada, es portaria l'aigua fins a Sagunt. Mai abans a les comarques de l'Ebre s'havia qüestionat l'obra. És a partir d'aleshores que apareixen les primeres protestes. Siga com siga, la conjuntura política va fer que, en cloure la part d'obra adjudicada, es paralitzessin els treballs a finals del 1976, amb 45 km de canal i serveis complementaris acabats sense arribar al límit provincial.

Amb l'arribada de la Generalitat, el tema del canal ha estat recurrent en la vida social i política del territori. Ja Ta-

Dins del llit abandonat del que havia de ser el canal Xerta-Càlig es va construir el nou canal Xerta-Sénia, avui a meitat fer, amb obres que comencen a deteriorar-se, com les basses d'Ossera.

radellas, el 1978 es va comprometre a acabar-lo fins a la frontera del Sénia (d'aquí el nom de canal Xerta-riu Sénia); com també Pujol, Maragall, Montilla i, ara, Mas i també els governs de Madrid (UCD, PSOE i PP). Però sempre apareixien entrebancs de darrera hora, principalment econòmics. Finalment, fa vuit anys es van aprovar les obres del nou canal sobre el llit del que feia trenta anys que estava abandonat. S'ha realitzat prop de la meitat de les obres previstes, incloses unes grans basses de regulació al paratge d'Ossera, a la vora del Parc Natural dels Ports. Ara, però, a

molts pagesos ja no els interessa convertir-se en regants del canal i pagar els elevats costos d'incorporació i preu de l'aigua. Molts disposen ja d'aforament propi, amb pous mancomunats, que els resulta més barat i més efectiu. La Plataforma en Defensa de l'Ebre continua pensant que tot plegat és un muntatge per justificar el transvasament cap a Castelló quan Ulldecona ja no necessita l'aigua del seu pantà. Mentre, des de fa quaranta anys, es van invertir centenars de milions en benefici de les grans empreses constructores, que són les úniques que no perden mai. ■